

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลพรพรรณนคร

อำเภอพรพรรณนิคม

จังหวัดสกลนคร

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดย
เทศบาลตำบลพรหมานนคร
อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ 2560 มาตรา 57
รัฐต้อง (1)

อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม
ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ
และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย
ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง
ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ
แก่คนไทย สามารถปรับ
ประยุกต์หลักธรรมศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสม
ดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้
อย่างยั่งยืน

ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค
งานส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
สำนักปลัดเทศบาลตำบลพรหมานนคร
ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
จึงได้ทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น
เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้
สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้
จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาหาความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นปราช
ญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น
ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน
คิดค้นขึ้นแล้วนำมาปรับปรุง
แก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน
ดังนั้น จึงมีความ
ครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง
ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์

ความรู้ในหลายวิชา ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541)
ได้จำแนกไว้รวม
10 สาขา คือ

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง
ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และ
เทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม
ซึ่งคนสามารถพึ่งพา
ตนเองในสภาวะการณต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน
การแก้ปัญหา การเกษตร
เป็นต้น

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค)
หมายถึง การรู้จัก
ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ
ชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้าน
การบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด
และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถ
พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้
ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น
การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

3. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง
ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพ
ของคนในชุมชน
โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง
ความสามารถเกี่ยวกับ
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์
การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากคุณค่า
ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง
ความสามารถในด้านบริหารจัดการค่าการ
สะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน
ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความ
เป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง
ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิต
ของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง
ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ
เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

8. สาขาจัดการ หมายถึง

ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน ระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขา การจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง

ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง

ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรม คำสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้ บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

การนับถือศาสนา

ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพรหมานนคร นับถือศาสนาพุทธ สถาบันและองค์กรทาง ศาสนาในพื้นที่ ประกอบด้วยวัด 6 แห่ง สำนักสงฆ์ 1 แห่ง พิพิธภัณฑ 1 แห่ง ได้แก่

1. วัดโพธิ์ชัย หมู่ 1 บ้านม่วงไข่
2. วัดป่าภูไทสามัคคี หมู่ 1 บ้านม่วงไข่
3. วัดป่าอุดมสมพร หมู่ 4 บ้านนาหัวช้าง
4. วัดพระธาตุโพนทอง หมู่ 5 บ้านบะทอง
5. วัดสกลธรรมมงคล หมู่ ๑๓ บ้านหนองอ้อ
6. วัดป่ากลางโนนภู หมู่ ๗ บ้านเม็ก
7. สำนักสงฆ์หลวงจ้านรงค์ราชกิจ หมู่ 10 บ้านน้อยโนนจ้านรงค์
8. พิพิธภัณฑพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร หมู่ ๔ บ้านนาหัวช้าง

ประเพณีและงานประจำปี

ประชากรส่วนใหญ่ เชื่อชาติเดิมเป็นภูไท มีบุญประเพณีที่ถือปฏิบัติเป็นประจำแต่ละเดือน ดังนี้

เดือนอ้าย บุญสู่ขวัญข้าว คือ เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อย

จะนำข้าวส่วนหนึ่งตามศรัทธาไปรวมกันที่วัดแล้วนิมนต์พระมาสวดทำพิธีเพื่อ อัญเชิญคุณข้าว

เดือนสาม บุญข้าวจี คือ เมื่อถึงวัน ๑๕ ค่ำ เดือนสาม จะนำข้าวเหนียวมาปั้นเป็นก้อนแล้วนำไปจี โดยนำข้าวจีไปต้กบาตร

เดือนสี่ บุญพระเวส คือ บุญประเพณีที่ทำกันอย่างใหญ่โต มีการแห่พระเวสสันดรเข้าเมือง มีการเทศน์มหาชาติและการขอฟ้าขอฝน

เดือนห้า บุญสงกรานต์ คือ บุญประเพณีประจำปี ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๒-๑๕ เมษายน ของทุกปี มีการทำบุญสงฆ์น้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุและผู้เฒ่าผู้แก่ ร่มทั้งการขอพรจากผู้สูงอายุ ผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้าน

เดือนแปด บุญเข้าพรรษา คือ บุญประเพณีที่ชาวบ้านจะไปทำบุญ แห่เทียน ผ้าอาบน้ำฝนถวายพระที่วัด เพื่อพระสงฆ์จะได้จำพรรษาได้ตลอด ๓ เดือน

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน คือ บุญประเพณีที่ชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารไปทำบุญที่วัดและแบ่งข้าวปลาอาหารจำนวนหนึ่ง ไปบูชาดิน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่

เดือนสิบ บุญข้าวสารท คือ บุญประเพณีที่ชาวบ้านจะนำข้าวห่อเล็ก อาหารหวานคาว และกระยาสารท ซึ่งทำจากข้าวตอก ถั่ว งา น้ำตาล มะพร้าว คลุกให้เข้ากัน นำถวายพระ

เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา คือบุญประเพณีที่เมื่อถึงวันออกพรรษา ชาวบ้านจะไปเวียนเทียนที่วัด ก่อนวันออกพรรษา บางหมู่บ้านจะมีการแห่ปราสาทผึ้ง โดยนำขี้ผึ้งมาทำเป็นรูปปราสาทแห่ไปถวายวัด รุ่งขึ้นจึงเป็นวันออกพรรษา ในตอนเช้าจะมีการทำบุญต้กบาตร

เดือนสิบสอง บุญกฐิน คือ บุญประเพณี เมื่อออกพรรษาแล้ว ทุกหมู่บ้านจะมีการทอดกฐินถวายที่วัดในหมู่บ้าน หรือวัดอื่นๆ ตามศรัทธา ส่วนบุญผ้าป่านั้นจะทำได้ทุกเดือนตามแต่ศรัทธา

ความเชื่อ ประชากรส่วนใหญ่มีความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันเป็นประจำ คือ การนับถือผี เช่น ผีหลักเมือง ผีปู้ตา หมอเหยา หมอดู ผีบ้านผีเรือน ผีป่า ผีนา ฯลฯ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ ได้แก่ การจักสาน การทอผ้า ทอเสื่อ ซึ่งเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ที่น่าสนใจ เนื่องจากมีการผลิตตลอดปี วัสดุในการจักสานสามารถหาได้ในท้องถิ่น หมู่บ้านที่ดำเนินการ ได้แก่ หมู่ที่ ๑ - ๑๓ นอกจากนี้ในพื้นที่หมู่ ๔,๕,๘,๙,๑๐ มีการทอผ้าฝ้าย ข้อมจำกัดยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ภาษาถิ่นที่ใช้ ได้แก่ ภาษาภูไท และภาษาลาว

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขที่	บ้าน/หมู่	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญความสามารถ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)
1	นายพูนศักดิ์ จันทร์ธา	402	พรรณา ม. 2	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการเกษตรเลี้ยงสัตว์
2	นายประสพ จันทร์ธา	412	พรรณา ม. 2	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการเกษตรเลี้ยงสัตว์
3	นายภิรมย์ จันทร์ธา	380	พรรณา ม. 2	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการเลี้ยงสัตว์
4	นายวิจิตร แก้วกา	382	พรรณา ม. 2	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการเลี้ยงสัตว์
5	นายอัศกร กางทอง	118	นาหัวช้าง ม. 4	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการเลี้ยงสัตว์ จับกบตาม
6	นายบุญโฮม ปิลอง	238	บะทอง ม. 5	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการเลี้ยงสัตว์
7	นายสมพร สุทธิโคตร	216	โคกสุวรรณ ม. 6	ประธานชุมชน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ กา
8	นายชัยชนะ นุ่นสวัสดิ์	228	โคกชุมพร ม. 8	สมาชิกกลุ่มอาชีพ	ด้านการทำเกษตรอินทรีย์

9	นายสุรัชย์ วรรณवास	43	โคกชุมพร ม. 8	สมาชิกกลุ่มอาชีพ	ด้านการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยง
10	นายปราโมทย์ คำโพธิ์	46	โคกชุมพร ม. 8	ประธานชุมชน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ การทำเกษตรอินทรีย์และเลี้ยง
11	นายสังกา ภานศรี	85	โคกชุมพร ม. 8	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหมอดิน ตรวจสอบคุณภาพดินในการ
12	นายตั้ง ชัยมงคล	139	หนองทุ่ม ม. 9	สมาชิกกลุ่มอาชีพ	ด้านการส่งเสริมอาชีพ การเลี้ยง กระบือ
13	นางอุดร นำสุย	14	หนองแวง ม. 11	ประธาน อสม.	ด้านการเลี้ยงสัตว์

**ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์
และการแปรรูปผลิตภัณฑ์**

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขที่	บ้าน/หมู่	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญความส (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)
1	นายวรรณศรี เพชรพรรณ	23	ม่วงไข่ม.1	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรม จักสาน
2	น.ส.ชฎารัตน์ ศรีพรม	101	วังปลาป้อม ม. 3	ประธาน กลุ่มสตรี	ด้านการจักสาน หัตถก
3	นางจุไร บุตรดี	31	วังปลาป้อม ม. 3	กลุ่มสตรี	ด้านการทำไม้กวาดดอก
4	นางหนูเจียม สอนสุราษฎร์	43	วังปลาป้อม ม. 3	ผู้สูงอายุ	ด้านการทำไม้กวาด ดอกหญ้า
5	นางกฤษฎา สอนสุราษฎร์	92	วังปลาป้อม ม. 3	กลุ่มสตรี	ด้านการจักสาน หัตถก
6	นายพรทิพย์ มาลน	89	นาหัวช้าง ม. 4	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมจักสาน
7	นายสำราญ ทิพม่อม	50	นาหัวช้าง ม. 4	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมจักสาน

8	นายปราโมทย์ ทิพม่อม	49	นาหัวช้าง ม. 4	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมจักสาน
9	นายบุญจันทร์ นำสุย	6	นาหัวช้าง ม. 4	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมจักสาน
10	นางดวงใจ ไชยhawk	102	นาหัวช้าง ม. 4	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการทอผ้า ทำดอกไม้
11	นางหนูพะเยาว์ วงศ์กาฬสินธุ์	42	นาหัวช้าง ม. 4	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประดิษฐ์พาน สู่ขวัญ
12	นางบุญเรือง คงคำ	48	นาหัวช้าง ม. 4	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการทอเสื่อ
13	นายกาไลย์ เพชรพรรณ	159	บ้านเม็ก ม. 7	สมาชิกหมู่บ้าน	ด้านการจักสาน หัตถกรรม
14	นางประสงค์ เรืองสวัสดิ์	18	บ้านเม็ก ม. 7	สมาชิกหมู่บ้าน	ด้านการจักสาน หัตถกรรม
15	นางบุญสม บุตรศรี	173	บ้านเม็ก ม. 7	สมาชิกหมู่บ้าน	ด้านการจักสาน หัตถกรรม
16	นางวิไล สุทธิโคตร	86	โคกขุมพร ม. 8	ประธานกลุ่มสตรี	ด้านการพัฒนาบทบาท การทอเสื่อ
17	นายมี พันธ์จันทร์	16	หนองทุ่ม ม. 9	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
18	นางมี ต๋อยด่าง	171	หนองทุ่ม ม. 9	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
19	นายสมาน ลาภสันเทียะ	214	หนองทุ่ม ม. 9	อปพร.	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
20	นายเป้า แก้วพวงดี	10	หนองทุ่ม ม. 9	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
21	นางหนูหล่ม พิกุลแก้ว	90	หนองทุ่ม ม. 9	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ ทอเสื่อ
22	นางสัน ประชาเสสังข์	230	หนองทุ่ม ม. 9	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
23	นายวิจดา วดีศิริศักดิ์	84	หนองทุ่ม ม. 9	ปราชญ์ชาวบ้าน	หัตถกรรมจักสานต่าง
24	นางประทุมทอง จงลีพันธ์	181	น้อยโนนจำนงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
25	นายนิพนธ์ แก้วกา	175/1	น้อยโนนจำนงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	การจักสาน หัตถกรรม มวยนึ่งข้าว กระจตบข้าว
26	นายถวิล วงศ์เมืองจันทร์	75	น้อยโนนจำนงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	การจักสาน หัตถกรรม มวยนึ่งข้าว กระจตบข้าว
27	นายสระจิตร	285	น้อยโนนจำนงค์	ปราชญ์ชาวบ้าน	การจักสาน หัตถกรรม

	นิกาญจน์กุล		ม. 10		มวยนิ่งข้าว กระจับปี่ข้าว
28	นางเพ็ญ นิกาญจน์กุล	282	น้อยโนนจันทน์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมการสาน
29	นางพิริกษ์ พลดงนอก	159	น้อยโนนจันทน์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมการสาน
30	นางลือทอง สุทธิโคตร	63	น้อยโนนจันทน์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประดิษฐ์ใบตอ
31	นางนวลสว่าง ชาระวงศ์	100	น้อยโนนจันทน์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประดิษฐ์ใบตอ
32	นางกาวิ แก้วก่า	118	น้อยโนนจันทน์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการย้อมผ้าคราม
33	นายซัง เถรกระโทก	28	หนองแวง ม. 11	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมการจักกล
34	นายสมควร เลี่ยมแสน	22/1	บะทองใหม่ ม. 12	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
35	นายจันดา ศรีสร้อย	116	บะทองใหม่ ม. 12	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมการจักกล
36	นายสมควร เลี่ยมแสน	22/1	บะทองใหม่ ม. 12	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
37	นายจันดา ศรีสร้อย	116	บะทองใหม่ ม. 12	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมการจักกล
38	นายไสว ทองพิทักษ์	42	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ
39	นายสวัสดิ์ นิลอนันต์	7	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมการจักกล
40	นายทองสา อุณะภา	36	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านหัตถกรรมการสาน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทย

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขที่	บ้าน/หมู่	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญความสา
1	นางวันเพ็ญ ประเพทา	95	ม่วงไข่ม.1	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
2	นางจุรีรัตน์ กัณหาสระ	355	พรรณา ม. 2	เครือข่ายสตรี/ประธาน อสม.	ด้านการพัฒนาบทบาทส
3	นางบุญเพ็ง จันทร์พัฒน์	2	วังปลาป้อม ม. 3	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
4	นางชาติ จันทร์พัฒน์	56	วังปลาป้อม ม. 3	อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
5	นางนุชรินทร์ ศรีพรหม	73	วังปลาป้อม ม. 3	อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
6	นางขันทอง	23	นาหัวช้าง	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

	ไชยhawkค์		ม. 4		
7	นายเสด็จ นนตะเสน	226	บะทอง ม. 5	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
8	นางกัลยา บบพาวาส	4	โคกสุวรรณ ม. 6	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
9	นางบัวลอน เพชรพรรณ	107	บ้านเม็ก ม. 7	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
10	นายนิพล คำหาญพล	127	โคกชมพู ม. 8	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
11	นายภิรมย์ สมป่า	13	โคกชมพู ม. 8	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
12	นางอรุณ ลาภบุญเรือง	269	หนองทุ่ม ม. 9	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
13	น.ส.วาริยา อินธิราช	166	หนองทุ่ม ม. 9	อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
14	นางสมปอง วิเศษ	267	หนองทุ่ม ม. 9	อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
15	นางอุดร น้ำสย	14	หนองแวง ม. 11	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
16	นางเต็งสอน หาญมนตรี	44	หนองแวง ม. 11	อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การจับเส้นเอ็น
17	นายวัง เนตรรัตน์	7	หนองแวง ม. 11	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
18	นายอภัย พลเสน	110	บะทองใหม่ ม. 12	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
19	นายเมคิน สุวรรณรงค์	125	บะทองใหม่ ม. 12	ประธาน อสม.	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
20	นางสมควร ทิพม่อม	130	บะทองใหม่ ม. 12	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
21	นายวิทยา วดีศิริศักดิ์	140	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
22	นายบันเทิง ไชยบุตร	31	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การจับเส้นเอ็น
23	นางบุญไทย จันทะวารินทร์	138	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศาสนาและประเพณี

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขที่	บ้าน/หมู่	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญความสามารถ
1	นายสัมฤทธิ์ วงศ์พรหม	873	ม่วงไข่ ม.1	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี หมอสูตร
2	นายเจริญ คำโพธิ์	73	ม่วงไข่ ม.1	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
3	นายสมหมาย ศรีพรหม	13	วังปลาป้อม ม. 3	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
4	นางสุวรรณ นำสย	18	วังปลาป้อม ม. 3	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
5	นายสมหมาย ศรีพรหม	13	วังปลาป้อม ม. 3	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านพิธีกรรมทางพราหมณ์
4	นางแสงจันทร์ วุฒิสาร	28	นาหัวช้าง ม. 4	สมาชิกหมู่บ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี

5	นายลม ทิพม่อม	124	บะทอง ม. 5	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
6	นายพีระ ศรีพรหม	58	บ้านเม็ก ม. 7	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
7	นางศรีชะเกษ ศรีพรหม	287	บ้านเม็ก ม. 7	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
8	นายพัฒนะ นนตะเสน	5	บ้านเม็ก ม. 7	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี หมอสูตร
9	นางสมเพศ ขันตีย	137	โคกชมพร ม. 8	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
10	นายสังกา ภานุศรี	85	โคกชมพร ม. 8	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
11	นายดวง นาระคล	100	โคกชมพร ม. 8	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
12	นายคำมูล อินคำน้อย	183	น้อยโนนจำนงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
13	นายทวี ตันเชื้อ	55	หนองแวง ม. 11	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี
14	นายธง จอมสีวัน	21	หนองแวง ม. 11	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม
15	นายจันดา ศรีสร้อย	116	บะทองใหม่ ม. 12	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี ความเชื่อ
16	นายสุทธิ วันอาทิตย์	254	บะทองใหม่ ม. 12	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม
17	นายสุนทร จันทะวารินทร์	138	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี ตามความเชื่อ
18	นายพิชิต คุณเชื่อง	147	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการประกอบพิธีกรรม และประเพณี

**ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร เครื่องดื่ม
สมุนไพรและยารักษาโรค**

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขที่	บ้าน/หมู่	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญความสามา (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)
1	นางจันทร์ดา ทิพม่อม	124	นาหัวช้าง ม. 4	สมาชิกหมู่บ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพทำม
2	นางไข่มุก พรมสิทธิ์	235	ม่วงไข่ม.1	หมอพื้นบ้าน	ด้านการรักษาอาการเจ็บป
3	นายบุญเกิด	42	ม่วงไข่ม.1	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านสมุนไพรประคบ

	นาคบุตรศรี				
4	นายประเสริฐ ไชยหาวงค์	46	นาหัวช้าง ม. 4	สมาชิกหมู่บ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพการ
5	น.ส.เจลา สมแสน	119	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	อสม.	ด้านการรักษาอาการเจ็บป่วย
6	นายเกษตรศักดิ์ กรมแสง	132	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	กลุ่มอาชีพ	ด้านการส่งเสริมอาชีพ การแปรรูปอาหาร
7	น.ส.เยาวนา สมแสน	19	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	อสม.	ด้านการส่งเสริมอาชีพ การแปรรูปอาหาร
8	นายเลิศคม ศรีพรหม	217	บ้านเม็ก ม. 7	สมาชิกหมู่บ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ การแปรรูปอาหาร (ขนมจีบ)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขที่	บ้าน/หมู่	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญความสามารถ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)
1	นางโลมสมัย สีหาคม	60	นาหัวช้าง ม. 4	กรรมการหมู่บ้าน	ด้านการส่งเสริมศิลปะ การสอนฟ้อนรำ
2	นายสมัย แก้วกา	381	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการฟ้อนรำ ร้องเพลง ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำอาหารและวัฒนธรรมประเพณี
3	นายเรืองชัย พรหมมาตย์	11	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านดนตรีพื้นเมือง พิณ แคน กลองยาว
4	นายธงชัย พุทธมาตย์	210	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านดนตรีพื้นเมือง พิณ แคน กลองยาว
5	นายอ่อนสี สีหาคม	332	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านดนตรีพื้นเมือง พิณ แคน กลองยาว
6	นายชาญชัย แก้วกันหา	37	หนองแวง ม. 11	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านดนตรีพื้นเมือง พิณ แคน กลองยาว
7	นายวิทยา วดีศิริศักดิ์	140	หนองอ้อ ม. 13	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการร้องหมอลำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานช่าง

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขที่	บ้าน/หมู่	ตำแหน่ง	ความเชี่ยวชาญความสามารถ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)
1	นายวัชรินทร์ รินเพ็ง	115	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ การทำรางน้ำฝน
2	นายวุธวัฒน์ แสนศรี	9	น้อยโนนจ้านงค์ ม. 10	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพ การทำรางน้ำฝน

3	นายประสิทธิ์ เหล่าเคน	15/1	หนองทุ่ม ม. 9	ปราชญ์ชาวบ้าน	ด้านการส่งเสริมอาชีพการสร
---	--------------------------	------	------------------	---------------	---------------------------

การสานตะกร้าด้วยเส้นพลาสติก

นางพิริกษ์ พลดงนอก บ้านเลขที่ 159 หมู่ที่10 บ้านน้อยโนนจ่านงค์
ตำบลพรรณา
อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร 47130

ความเป็นมา

ในปัจจุบันการสานตะกร้าพลาสติกได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์สำคัญอย่างหนึ่ง
งที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น
เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดรายได้เสริมและทำไม่ยาก เป็นวัสดุคงทนที่
ไม่ย่อยสลายตามธรรมชาติ ข้าพเจ้าได้มีโอกาสผู้เข้าร่วมอบรมการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาการจักสานตะกร้าพลาสติกกับเทศบาลตำบลพรรณานคร
หลังจากนั้นก็ได้นำความสนใจในการจักสานตะกร้าพลาสติกเรื่อยมา

วิธีสานกระเป่าพลาสติก ตะกร้าพลาสติก

- 1) เลือกสายพลาสติก และสีเส้นที่ชอบ เพื่อให้เกิดลวดลายสวยงาม
ได้พื้นสีฟ้า (สีสมมติ) กับทำลายเป็นสีเขียว (สีสมมติ)
- 2) ตัดเส้นพลาสติก สีฟ้า (สีสมมติ) ยาว 28 นิ้ว จำนวน 14 เส้น
(วิธีตัดต้องให้เป็นปลายเฉียงๆ เพื่อง่ายต่อการสอดสานกัน
และจำนวนเส้นขึ้นอยู่กับขนาดของผลิตภัณฑ์ที่จักสาน)
- 3) เริ่มจากวางเส้นพลาสติก 7 เส้น เรียงให้เสมอกัน
เทคนิคคือเอาสมุดหนาๆ มาทับไว้ไม่ให้เส้นพลาสติกเลื่อนไปมา และนำอีก 7
เส้นมาขัดกันเป็นกากบาท ให้อยู่กึ่งกลาง และสลับขึ้นลงบนล่าง
และจัดเส้นให้เท่ากัน
- 4) นำเส้นข้างใต้เส้น ประมาณเส้นที่ 3 ที่อยู่ข้างใต้ นำมาสอดและเป็นการ
การล็อค ทั้ง 2 ผังซ้าย ขวา และทำการล็อคเช่นเดียวกัน ทั้งด้านบนและด้านล่าง

- 5) พับเส้นทุกเส้น ตามรอยที่เป็นขอบของการสาน เป็นการขึ้นรูปตะกร้า
- 6) เริ่มการตัดเส้นสีเขียว (สีสมมติ) เพื่อนำขึ้นรอบทำลายของตะกร้า ใช้ความยาว 18 นิ้ว จำนวน 11 เส้น (วิธีตัดต้องให้เป็นปลายเฉียงๆ เพื่อง่ายต่อการสอดสานกัน จำนวนเส้นขึ้นอยู่กับขนาดของผลิตภัณฑ์ที่จักสาน)
- 7) จากนั้นนำเส้นสีฟ้า (สีสมมติ) ที่ล๊อคไว้ ออกถอยออกมา เพื่อเป็นการเตรียมเริ่มการสานขึ้นรูป
- 8) ทำการขึ้นเส้นสีเขียว (สีสมมติ) มาขัดไปมายึดเกณฑ์จากตรงกลางของเส้นทั้งหมดก่อน สลับไปมาเป็นตารางไปเรื่อย ๆ
- 9) ชั้นที่ 2 ดันเส้นให้ชิด ก็สานสลับกันไปเป็นชั้นๆ โดยจะต้องมีการล๊อคเส้นเพื่อไม่ให้เลื่อนไปมาเสมอ
- 10) พอสานไปจนใกล้ขอบก็ทำการหนีบเส้นให้ไปทางเดียวกัน ทิ่มลงไปทางกันตรระกร้า เพื่อเตรียมเอาเส้นสีเขียวมาทำขอบ
- 11) เริ่มทำขอบนำเส้นพลาสติกสีเขียว (สีสมมติ) 2 เส้นประกบกัน แล้ววางทาบไปกับขอบตรระกร้าถึงเส้นสีฟ้า (สีสมมติ) ที่ล๊อคดึงกลับมา แล้วก็สานทับไปกับขอบเส้นสีเขียว (สีสมมติ) แต่ต้องสลับลายสีไปด้วยเพื่อเป็นการสร้างขอบตรระกร้าให้เกิดลวดลาย ทำอย่างนี้ทุกเส้นรอบตรระกร้า
- 12) ชั้นทำการเก็บชาย ตัดชายให้สั้นพอดีกับการชอนลายได้แล้วก็หนีบเก็บเข้าไปด้านใน ทำทุกเส้นเพื่อความเรียบร้อย
- 13) การทำหู ตัดเส้นพลาสติก 2 เส้น แล้วนำมาตัดผ่าครึ่ง
- 14) เพื่อนำไปถัดสานขัดกันไปมานั้น ไขว้เส้นพลาสติก 2 เส้นเข้าหากัน โดยจะเรียงเป็น 4 เส้น การถัก คือ นำเส้นซ้ายสุด มาไขว้อ้อมไปด้านหลังวกกลับของเส้นที่ 3 ต่อด้วยนำเส้นขวาสุด นับถอยหลังไปไขว้ด้านหลังวกกลับเส้นที่ 3 เช่นกัน ทำสลับไปมาอย่างนี้จนสุดปลายพลาสติก
- 15) นำมาติดหูที่ตัวตะกร้าโดยการรวบเส้นของหูเข้าด้วยกัน แบ่งแยกเป็น 2 ข้าง แล้วร้อยเข้ากับตัวตะกร้า สานเป็นลวดลาย แล้วทำการเก็บปลายเส้นให้เรียบร้อย สำหรับเป็นหูหิ้ว หรือแขวนก็ได้ หรือนำมาสอดใส่ในสายยางพลาสติก แล้วนำไปติดหูที่ตัวตะกร้าแทนก็ได้

การทำไม้กวาดดอกหญ้า

นางหนูเจียม สอนสุราษฎร์ บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 3 บ้านวังปลาป้อม
ตำบลพรธนา

อำเภอพรธนานิคม จังหวัดสกลนคร 47130

ความเป็นมา

ไม้กวาด เป็นอุปกรณ์ที่ยังจำเป็นต้องใช้ภายในครอบครัว แม้ปัจจุบัน
บางบ้านได้นำเครื่องดูดฝุ่นเข้ามาใช้บ้างแล้ว แต่ก็ยังมีบ้านและสถานที่ต่างๆ

อีกจำนวนไม่น้อย ที่ต้องการใช้ไม้กวาด ดังนั้น การทำไม้กวาดเพื่อจำหน่าย จึงเป็นการเสริมรายได้อีกทางหนึ่งให้กับครัวเรือนได้

ขั้นตอนการทำไม้กวาด

1)

นำดอกหญ้ามาทำความสะอาดและตากแดดให้แห้งคัดเลือกเฉพาะดอกหญ้าที่มีคุณภาพดี

2) นำดอกหญ้าปริมาณ 1 กำมือ มัดให้เป็นวงกลม

3) นำเข็มเย็บกระสอบ ซึ่งร้อยเชือกฟางไว้แล้ว

แทงเข้าตรงกลางมัดดอกหญ้า แล้วถักขึ้นลงแบบหางปลา ให้ได้ 3 ชั้น พร้อมจัดดอกหญ้าให้มีลักษณะแบน

4) ตัดโคนดอกหญ้าให้เสมอกัน

5)

นำด้ามไม้ไผ่เจาะรูที่หัวไว้สำหรับร้อยเชือกและเจาะรูตรงปลายนำมาขัดด้วยก้อนจากนั้นเสียบเข้าตรงกลางมัดดอกหญ้า

6) นำเชือกฟางมัดดอกหญ้าไว้ด้วยกัน

โดยนำเชือกฟางมาสอดตรงรูที่เจาะ เพื่อป้องกันไม่ให้ดอกหญ้าออกจากกัน

7) ตอกตะปูที่เตรียมไว้ เพื่อให้ดอกหญ้าติดกับด้ามไม้ไผ่ และมีความแข็งแรงขึ้น